

Ю. Ю. Ряховська

кандидат економічних наук, докторант
Класичного приватного університету

НАПРЯМИ ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

У статті досліджується розвиненість електронних державних послуг, яка забезпечує напрями впливу на витрати органів державного управління і споживачів послуг. Зазначено, що впровадження та використання ІКТ є одним із найбільш значущих чинників, що прискорюють темпи розвитку людського капіталу. По-перше, було виявлено, що індивіди сприймають використання ІКТ як фактор, що стимулює і полегшує процес навчання. По-друге, дослідження показують, що використання нових технологій допомагає розширити участь в освітньому процесі тих груп користувачів, для яких освіта раніше було менш доступною. Запропоновано виділити сім взаємопов'язаних вигод розвитку електронного уряду, що безпосередньо стосуються досягнення більш високих результатів діяльності органів державного управління. Обґрунтовано вплив електронного уряду на досягнення більш високих результатів діяльності органів державного управління, що має три основних напрями: по-перше, за допомогою оптимізації внутрішніх бізнес-процесів і розвитку внутрішньої інформаційно-комунікаційної інфраструктури; по-друге, за допомогою розвитку електронних державних послуг і стимулювання попиту на них; по-третє, пов'язано із забезпеченням розвитку «пов'язаного навколишнього середовища», що підсилює загальне значення ІКТ для економічного зростання і зростання якості життя.

Ключові слова: державне регулювання, інформаційно-комунікаційна інфраструктура, електронна державна послуга, нові технології, електронний уряд, органи державного управління.

Постановка проблеми. Очевидно, що на рівні окремо взятої державної структури кількість можливих видів електронних послуг обмежується її функціональними повноваженнями. Однак на більш високому рівні агрегації державних структур (регіональних або місцевих адміністрацій, а також уряду), із розширенням функціонального спектра аналіз розвитку електронних державних послуг вимагає узагальнення та інтеграції різних підходів до класифікації. Необхідно зазначити, що потенціал використання електронних каналів комунікації зі споживачем (насамперед мережі Інтернет) у підвищенні якості послуг найбільш повно вивчений для приватного сектора і широко представлений у науковій літературі. Розвиток концепції електронного уряду потребує адаптації результатів, проведених у приватному секторі досліджень, до специфіки державних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний науковий доробок у розробленні питань державного регулювання інформаційної сфери зробили такі автори, як В. Авер'янов, Г. Атаманчук, І. Бачило, Ю. Бурило, А. Васильєв, В. Копилов, Б. Кормич, Л. Кузенко, Б. Лазарєв, А. Макаренко, В. Наумов, В. Опришко, О. Радченко, О. Соснін, В. Цимбалюк, Л. Шиманський, О. Ющик та ін.

Дослідженню міжнародних принципів та механізмів формування інформаційно-комунікаційної інфраструктури і контролю діяльності засобів масової комунікації відведено вагомe місце в наукових працях відомих зарубіжних учених, зокрема С. Бремен, А. Манойла, І. Масуди, М. Мая, Д. Мильтона, А. Курочкиної, Т. Парсонса та багатьох інших. Водночас серйозну увагу визначенню пріоритетів і дослідженню ефективності державної інформаційної політики приділяють у своїх дослідженнях такі вітчизняні науковці

та дослідники: О. Литвиненко, М. Ожеван, Г. Почепцов, О. Старіш, А. Чічановський, В. Шкляр, А. Юричко та ін.

Мета статті – визначити напрями впливу державного регулювання на формування інформаційно-комунікаційної інфраструктури та запропонувати сім взаємопов'язаних вигод розвитку електронного уряду, що безпосередньо стосуються досягнення більш високих результатів діяльності органів державного управління.

Виклад основного матеріалу. Вплив електронних державних послуг на вартісний складник цінності для споживачів досить широко вивчено в літературі і проаналізовано за допомогою емпіричних досліджень.

Розвиненість електронних державних послуг забезпечує такі напрями впливу на витрати органів державного управління і споживачів послуг [1, с. 157]:

- скорочення прямих витрат (вартість пересилання, друку, поїздки, оплата професійних консультантів (адвокатів, бухгалтерів), витрат на оплату персоналу та тощо);

- скорочення альтернативних витрат, насамперед економія часу на реалізацію адміністративних процедур (скорочення кількості днів, необхідних для отримання дозволів та ліцензій).

Результати недавнього дослідження громадян і бізнесу в ЄС підтверджують, що економія часу і збільшення гнучкості у взаємодії з органами державного управління найбільш широко сприймаються для вигоди електронного уряду та розвитку нових форм організації взаємодії органів виконавчої влади зі споживачами [2, с. 198]. Згідно з результатами дослідження, завдяки електронним послугам громадяни і комерційні організації економлять більше однієї години в розрахунку на одну операцію. У сфері оподаткування, реєстрації, подання заяв загальна економія становить 7 мільйонів годин на рік. Заощадження часу – ключовий фактор високого рівня задоволеності електронними послугами: 90% опитаних користувачів залишилися задоволені якістю надання електронних послуг.

Аналіз впливу нових форм організації взаємодії органів виконавчої влади зі спо-

живачами на результати діяльності органів державного управління.

Необхідно зазначити, що внесок інформаційно-комунікаційних технологій у підвищення результатів діяльності більш широко досліджено для таких організацій громадського сектора, як установи освіти, охорони здоров'я, транспорту. Незважаючи на неможливість точного й однозначного визначення причинно-наслідкових зв'язків між розширенням використання ІКТ і досягненням більш високих результатів, у кожній із функціональних сфер діяльності органів державного управління можна знайти свідчення позитивного впливу ІКТ.

Як показують дослідження, впровадження та використання ІКТ є одним із найбільш значущих чинників, що прискорюють темпи розвитку людського капіталу. По-перше, було виявлено, що індивіди сприймають використання ІКТ як фактор, що стимулює і полегшує процес навчання. По-друге, дослідження показують, що використання нових технологій допомагає розширити участь в освітньому процесі тих груп користувачів, для яких освіта раніше було менш доступною. Дослідження, проведене в школах Великої Британії, також показало наявність позитивного взаємозв'язку між ступенем використання ІКТ в освітньому процесі та результатами навчання.

Такі ефекти впровадження ІКТ у галузь охорони здоров'я, як підвищення точності, повноти, оперативності інформаційного забезпечення процесу надання медичних послуг (ведення електронних записів), розвиток баз даних охорони здоров'я загального доступу в довгостроковому періоді можуть призвести до високих результатів у сфері громадського здоров'я [3, с. 89].

Широке поширення в останні роки отримали дослідження, присвячені аналізу впливу електронного уряду на економічні результати. Завдяки оптимізації бюрократичних процедур, автоматизації та інформатизації, підвищення інформаційної відкритості та ефективності діяльності нові, основні на ІКТ, форми організації взаємодії органів влади зі споживачами державних послуг відіграють важливу роль

у забезпеченні високого рівня продуктивності економіки в цілому, роблять внесок в економічну конкурентоспроможність.

У дослідженні, проведеному Європейською Комісією в березні 2004 року, проаналізовано основні напрями впливу державної політики на економічний розвиток, особливо вивчено вплив діяльності органів державного управління на економічне зростання [4, с. 136]. У звіті, опублікованому за результатами дослідження, ідентифікуються три основних сфери державної діяльності, що мають найбільше значення для економічного розвитку: податки, державні витрати, а також регулювання. Нові форми організації взаємодії органів виконавчої влади зі споживачами можуть розглядатися як засіб скорочення адміністративних бар'єрів, стимулювання ділової активності незалежно від якості створених «правил гри», оскільки мають значний потенціал для скорочення витрат приватного сектора, пов'язаних із реалізацією інструкцій і адміністративних вимог. Мінімізуючи час і зусилля, які потрібні для виконання бюрократичних процедур і правил, нові форми організації взаємодії можуть мати позитивний вплив на якість ділового навколишнього середовища та якість життя. Так, залежно від рівня інтерактивності наданих електронних і державних послуг, електронний уряд може потенційно впливати на витрати, пов'язані з пошуком інформації, її розумінням, а також реалізацією адміністративних вимог (у таких сферах, як реєстрація, ліцензування, дозволи, оплата податків та ін.) [5, с. 25].

Бенчмаркінг реалізованих проєктів електронного уряду й аналіз кращої практики показує, що успіх країн-лідерів у сфері електронного уряду базується на реінжинірингу бізнес-процесів органів державного управління, пов'язаних із розвитком електронних державних послуг, які характеризуються високим попитом із боку кінцевих споживачів [6, с. 55]. Ці три ключові умови досягнення високої соціально-економічної ефективності електронного уряду підтверджено результатами дослідження «Net impact 2004», опублікованого компанією Cisco Systems в березні 2014 року. Ґрунтуючись на аналізі вико-

ристання ІКТ в організаціях громадського сектора і комерційних організаціях, дослідники дійшли висновку, що організації, які використовують Інтернет-додатки, які мають розвинену інформаційно-комунікаційну інфраструктуру, а також оптимізацію бізнес-процесів, пов'язану з можливостями ІКТ, можуть досягати в 3–7 раз більшої ефективності роботи, ніж організації, які не використовують такої комбінації. Дослідження також показало, що збільшення кількості громадян, що використовують електронні послуги на 100%, може через рік призвести до збільшення ступеня задоволеності обслуговуванням на 45% (разом зі скороченням операційних витрат на 10%). Збільшення на 100% кількості справ, що вирішуються за допомогою самообслуговування, здатне привести до скорочення операційних витрат в органах державного управління на 15% [7, с. 121].

Висновки і пропозиції. Таким чином, аналіз результатів недавніх досліджень дозволяє виділити сім взаємопов'язаних вигод розвитку електронного уряду, що безпосередньо стосуються досягнення більш високих результатів діяльності органів державного управління:

- 1) поліпшення якості інформації та інформаційного пропозиції;
- 2) скорочення часу реалізації процесів;
- 3) скорочення адміністративних бар'єрів;
- 4) скорочення витрат;
- 5) поліпшення якості державних послуг;
- 6) збільшення ефективності витрат;
- 7) підвищення ступеня задоволеності споживачів державних послуг.

Вплив електронного уряду на досягнення більш високих результатів діяльності органів державного управління має три основних напрями:

- за допомогою оптимізації внутрішніх бізнес-процесів і розвитку внутрішньої інформаційно-комунікаційної інфраструктури;
- за допомогою розвитку електронних державних послуг і стимулювання попиту на них;
- пов'язаний із забезпеченням розвитку «пов'язаного навколишнього середовища», що підсилює загальне зна-

чення ІКТ для економічного зростання і зростання якості життя.

Аналіз впливу нових форм організації взаємодії органів виконавчої влади зі споживачами на довіру інститутів влади й управління. Процес формування довіри громадян органам державного управління може розглядатися в межах теорії принципала-агента, де громадяни виступають у ролі принципала, а взаємодія з державою (агентом) здійснюється в умовах асиметрії інформації. Однак громадяни очікують, що органи виконавчої влади будуть працювати в цих інтересах, а поширення ІКТ в суспільстві може впливати на суспільні очікування. Інтернет-революція викликала розвиток інформаційної культури, в якій громадяни мають доступ до великих обсягів інформації від компаній приватного сектора й очікують аналогічного забезпечення доступу від органів державного управління. Проведені раніше дослідження показали, що недолік і неточність інформації про органи державного управління в суспільстві є одним із найбільш важливих факторів, що ведуть до падіння суспільної довіри уряду. Використовуючи потенціал інформаційних технологій із метою розкриття інформації про свою діяльність та її результати, а також розвиваючи інтерактивні можливості нових

форм організації взаємодії зі споживачами для залучення громадян в обговорення політики й ухвалених рішень, органи державного управління можуть підвищувати громадську довіру.

Список використаної літератури:

1. Дець В.Ф. Бюджетна безпека та критерії її оцінки. *Стратегічна панорама*. 2007. № 3. С. 156–160.
2. Економічний глобалізм: розвиток та зростання: монографія. Л.В. Бабій, В.В. Рокоча, В.І. Терехов та ін.; під заг. ред. В.В. Рокочої. Київ: Таксон, 2005. 318 с.
3. Економічна безпека в Україні: держави, фірми, особи. Н.І. Реверчук, Я.М. Малик, І.Д. Кульчицький та ін.; під ред. С.К. Реверчука. Львів: ЛФМАУП, 2000. 192 с.
4. Кириченко О.А. Економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах глобальної фінансової кризи (теоретико-методологічний аспект): монографія. Київ: ІМБ Університету «КРОК», 2010. 412 с.
5. Концепція економічної безпеки України. За ред. В.М. Гейця ; Ін-т екон. прогнозування НАН України. Київ: Логос, 1999. 56 с.
6. Кудряшов В.П. Стійкість державних фінансів. *Економіка України*. 2012. № 10. С. 54–67.
7. Мартинюк В.П. Методологічні основи оцінки стану фінансової безпеки держави. *Фінанси України*. 2003. № 2. С. 119–123

Ряховская Ю. Ю. Направления влияния государственного регулирования на формирование информационно-коммуникационной инфраструктуры

В статье исследуется развитость электронных государственных услуг, которая обеспечивает направления влияния на расходы органов государственного управления и потребителей услуг. Отмечено, что внедрение и использование ИКТ является одним из наиболее значимых факторов, ускоряющих темпы развития человеческого капитала. Во-первых, было обнаружено, что индивиды воспринимают использования ИКТ как фактор, стимулирующий и облегчает процесс обучения. Во-вторых, исследования показывают, что использование новых технологий помогает расширить участие в образовательном процессе тех групп пользователей, для которых образование ранее было менее доступным. Предложено выделить семь взаимосвязанных выгод развития электронного правительства, имеющих непосредственное отношение к достижению более высоких результатов деятельности органов государственного управления. Обосновано влияние электронного правительства на достижение более высоких результатов деятельности органов государственного управления, которое имеет три основных направления: во-первых, с помощью оптимизации внутренних бизнес-процессов и развития внутренней информационно-коммуникационной инфраструктуры; во-вторых, посредством развития электронных государственных услуг и стимулирования спроса на них; третье направление связано с обеспечением развития «связанной окружающей среды», которая усиливает общее значение ИКТ для экономического роста и роста качества жизни.

Ключевые слова: государственное регулирование, информационно-коммуникационная инфраструктура, электронная государственная услуга, новые технологии, электронное правительство, органы государственного управления.

Riakhovska Yu. Directions of the influence of government regulation on forming information and communication infrastructure

The article explores the development of electronic public services, which provides directions for influencing the expenditures of government bodies and consumers of services. It was noted that the introduction and use of ICT is one of the most significant factors accelerating the pace of human capital development. First, it was found that individuals perceive the use of ICT as a factor that stimulates and facilitates the learning process. Secondly, studies show that the use of new technologies helps to expand the participation in the educational process of those user groups for whom education was previously less accessible. It was proposed to identify seven interrelated benefits of e-government development that are directly related to the achievement of higher results of government activities. The influence of e-government on the achievement of higher results of government activities has been substantiated in three main areas: firstly, by optimizing internal business processes and developing internal information and communication infrastructure; secondly, by developing e-government services and stimulating demand for them; Finally, the third direction is related to ensuring the development of a "connected environment", which reinforces the overall importance of ICT for economic growth and the growth of quality of life.

Key words: *government regulation, information and communication infrastructure, e-government service, new technologies, e-government, government bodies.*